

Sammendrag og konklusjoner

Resymé

Miljøregnskapet for Eniros kataloger i 2007 viste at de totale klimagassutslippene for produksjon og distribusjon tilsvarte 0,01 til 0,03 prosent av Norges årlige klimagassutslipp og at papiravfallet som katalogene genererte tilsvarer mindre enn en halv prosent av årlig papiravfall i Norge. I 2008 har Eniro redusert papirforbruket med 30 prosent og en oppdatering av miljøregnskapet viser at de totale klimagassutslippene for produksjon og distribusjon har sunket til 0,01-0,02 prosent av Norges årlig klimagassutslipp.

På tross av økende bruk av Internett og mobile tjenester, bruker fortsatt seks av ti nordmenn en av Eniros kataloger i løpet av et år. Bruken er høyere blant eldre og i utkantstrøk, noe som gjør at katalogene utjevner informasjonskløften. Katalogenes samfunnsnytte tatt i betraktning, er det rimelig å anta at den samlede nytteverdien er høyere enn de miljøkostnader som katalogen påfører samfunnet. Likeledes er mange av miljøskadene tatt hensyn til i hele verdikjeden gjennom forskjellige typer miljøskatter og -avgifter.

Bakgrunn

Eniro arbeider fortløpende med å redusere den miljøpåvirkningen deres kataloger har. For 2007 gjorde Econ Pöyry en objektiv gjennomgang av katalogenes miljømessige påvirkning og en vurdering av totale miljøkostnader sett i forhold til katalogens samfunnsnytte. I 2008 har Eniro spart inntil ytterligere 30 prosent av papirforbruket for Telefonkatalogen og Gule Sider og ønsker dermed en oppdatering av miljøregnskapet basert på de nye tallene. Eniro gjør dette for å få vurdert sammenhengene grundig samt for å kunne tilby kunder, samarbeidspartnere og offentligheten forøvrig relevant informasjon.

Problemstilling

Prosjektets problemstilling kan formuleres som

Hvor stor miljøpåvirkning har de kataloger som Eniro produserer, og hvordan forholder dette seg til den totale papirbruken i Norge og til katalogens antatte samfunnsnytte?

Konklusjoner og tilrådinger

Produksjon og distribusjon av katalogene har miljømessige effekter, som i prinsippet all annen menneskelig aktivitet. De miljømessige konsekvensene og eventuelle andre negative konsekvenser må imidlertid vurderes mot den nytten som katalogene gir. Katalogenes nytte ligger først og fremst i at de gir gratis nummeropplysning, at de fungerer som et bindeledd i kontakten mellom mennesker, både for privatpersoner og bedrifter, at de gir pålitelig offentlig informasjon og at de representerer en viktig inntektskilde for foreningslivet. Hvor høy pris man setter på henholdsvis miljøskadene og den nytten katalogene gir er i mange tilfeller en individuell vurdering, men det finnes måter å beregne dette i kroner og ører, i hvert fall for en god del av de viktigste miljøeffektene. På bakgrunn av det store antallet brukere og de politiske ønsker og krav om at Telefonkatalogen skal utarbeides og distribueres, finner vi det sannsynlig at

miljøkostnadene for de trykte katalogene er til dels vesentlig lavere enn den nytten katalogene gir.

Papirforbruket for Telefonkatalogen og Gule Sider har blitt redusert med 30 prosent i 2008

Det reduserte papirforbruket på 30 prosent stammer fra flere tiltak og forhold. For Telefonkatalogen beror reduksjonen på:

- Økt antall reservasjoner.
- Antall kataloger til bedrifter er kraftig redusert.
 - Alle bedrifter som tidligere mottok 10 kataloger eller flere har blitt kontaktet av Eniro for å bestemme hvor mange eksemplar bedriften faktisk trenger.
 - Alle bedrifter som mottok inntil 9 kataloger har fått disse redusert til 1.
- Innbyggerne i Akershus fikk tidligere 4 kataloger, i tillegg til katalogene for Akershus også de for Oslo, men fra 2008 får de ikke lenger Telefonkatalogen for Oslo.
- Ny fylkesvis inndeling av Telefonkatalogen i flere fylker.

Når det gjelder Gule Sider og Ditt Distrikt 2008 har, foruten tiltakene som er nevnt ovenfor, gramvekten på papiret blitt redusert.

For 2009 vil det være en ytterligere reduksjon i papirforbruket for Gule Sider grunnet nytt format som leder til en reduksjon i papirforbruket på 14 prosent.

Klimagassutslippene tilsvarer mindre enn 0,01 prosent av totale utslipp i Norge

Miljøregnskapet beregner den totale miljøpåvirkningen til Eniros kataloger. Fokuset ligger på klimagasser, dvs. gasser som bidrar til drivhuseffekten og som omfattes av Kyoto-protokollen. Den viktigste klimagassen er CO₂, som først og fremst genereres ved forbrenning av fossile brensel. Vi har også sett på andre miljøeffekter som utslipp av NO_x, som bidrar til forsurening, og partikler som kan gi store lokale helseproblemer. Regnskapet omfatter utslipp i hele verdikjeden, fra papirproduksjon i Finland via trykking i Tyskland og Polen og distribusjon til husstandene i Norge, til avfallsbehandlingen av kasserte kataloger.

Når en sammenstiller tallene ser vi at CO₂-utslippene beløper seg til 5.300 tonn og NO_x-utslippene til knappe 10.450 kg for katalogproduksjonen i 2008. Dette er en reduksjon med henholdsvis 27 og 10 prosent fra 2007. At utslippene har gått ned prosentvis mindre enn reduksjonen i papirforbruket skyldes primært at vi har brukt samme tall for den lokale distribusjonen som i 2007. Utslippene pr katalog som Eniro produserer er i gjennomsnitt 0,88 kg CO₂ og 1,6 gram NO_x. Totalt ble det generert omtrent 45 millioner tonn CO₂ i Norge 2007, mens de samlede norske klimagassutslippene var på 55 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2007. Klimagassutslippene knyttet til alle Eniros kataloger tilsvarer dermed med knappe 0,01 prosent av de norske utslippene.

Hvis en gjør en såkalt marginal betraktning av den energien som brukes, dvs. ikke ser på faktisk energibruk, men heller antar at det er den dyreste (og som regel mest forurensende) energikilden som reduseres hvis katalogene ikke skulle ha blitt produsert,

blir utslippene av CO₂ knappe 2 ganger så høye (9.000 tonn). I en marginal betraktning vil de tilsvare 0,02 prosent av totale utslipp av klimagasser i Norge.

Det er imidlertid viktig å være klar over at mesteparten av CO₂-utslippene ikke skjer på norsk territorium, men i Finland, Polen og Tyskland. Hvor utslippene skjer, har ikke noen betydning for effektene på klima, men reduserte utslipp fra redusert produksjon av kataloger vil ikke gi noe utslag i det norske utslippsregnskapet.

Produsentene tar miljøhensyn

Papiret som brukes i katalogene produseres hos UPM Kymmene anlegg i Kaipola, Finland. UPM Kymmene er miljøsertifisert i henhold til ISO 14001-standarden. Dette er en internasjonal standard som krever at virksomheten innfører et system for miljøstyring. Standarden krever blant annet at det utarbeides en egen miljøpolicy og at det jobbes målrettet med mer energieffektive produksjonsmetoder. Fabrikken i Kaipola er i tillegg sertifisert i henhold til EMAS (Eco-Management and Audit Scheme). Dette er en frivillig ordning for miljøregistrering av virksomheter innen EU. En EMAS-godkjenning betyr at bedriften både overholder og går lenger i sitt miljøarbeid enn det som er lovfestede miljøkrav.

Trykking av katalogene skjer dels ved Mohn Media i Tyskland og dels ved Winkowski i Polen. Mohn Media er miljøsertifisert både i henhold til ISO 14001-standarden og EMAS, mens Winkowski foreløpig ikke er sertifisert. Man arbeider imidlertid her blant annet med å få godkjent produksjonen i henhold til IPPC-direktivet, dvs. EUs direktiv om integrert forebygging og begrensning av forurensning (EUs rådsdirektiv 96/61 EF).

Relativt små klimautslipp fra transporten

Papiret fraktes med skip og lastebil fra Finland til Mohn Media i Tyskland (Telefonkatalogen og Gule Sider) og Winkowskis trykkeri i Polen (Ditt Distrikt og Din Bydel). Skipstransport er en effektiv transportmåte hvor utslippene pr. tonn transportert gods er svært lave sammenlignet med alternative transportformer. De trykte katalogene sendes enten med lastebil (Ditt Distrikt og Din Bydel) eller med en kombinasjon av lastebil og skip (Telefonkatalogen og Gule Sider) til et sentralt lager på Østlandet. Derfra blir katalogene sent med lastebil til i alt 521 regionale lagrer, og fra disse blir katalogene distribuert til husholdningene enten med personbiler eller mindre lastebiler. Totalt står transporten for omtrent 12 prosent av de totale klimagassutslippene, men over 45 prosent av utslippene av NO_x og partikler.

Kasserte kataloger gjenvinnes til nytt papir eller energi

Katalogene for 2008 genererer omtrent 3.900 tonn papiravfall samt 30 tonn plastavfall. Totalt i Norge genereres det 1.300.000 tonn papiravfall og 500.000 tonn plast, dvs. at katalogenes andel av avfallsproduksjonen er hhv. 0,3 prosent og mindre enn 0,007 prosent. Hvis en antar at katalogene håndteres som annet papiravfall vil drøyt halvparten materialgjenvinnes, knappe 30 prosent energigjenvinnes og resten leveres til deponi. Gjenvunnet papir og plast, enten i form av materialer eller energi, kan erstatte opp til 200 tonn CO₂-utslipp. Deponering av papir genererer imidlertid utslipp av metan, en svært potent klimagass. I 2009 vil det bli forbudt å deponere papir, og for katalogene betyr det at utslipp av drøye 42 tonn metan vil bli unngått, hvilket tilsvarer omtrent 900 tonn CO₂.

En Telefonkatalog tilsvarer 3,5 km bilkjøring

Et eksemplar av en Telefonkatalog generer i gjennomsnitt 1,1 kg CO₂. Dette er det samme som genereres ved drøyt 3,5 km kjøring med en mellomstor bil, produksjon av 70 gram storfekjøtt, produksjon av 32 plastposer, eller total elektrisitet for en 50 m² leilighet i en time. En person som flyr tur retur Oslo-London genererer CO₂-utslipp tilsvarende 440 telefonkataloger.

Hvis man isteden ser på en gjennomsnittlig katalog fra Eniro vil tallene ovenfor bli noe redusert. En gjennomsnittlig katalog genererer 0,9 kg CO₂, hvilket tilsvarer knapp 3 km kjøring, 56 gr storfekjøtt, 25 vanlige plastposer, eller total elektrisitet til en 40 m² leilighet i en time.

Gitt at store deler av papiret går til gjenvinning, og at produktet har hatt en levetid på et år for svært mange brukere, må papirforbruket vurderes som minimalt.

Katalogene har nytte både sosialt, for bedrifter og for frivillige organisasjoner

Telefonkatalogen produseres på oppdrag fra Samferdselsdepartementet og skal sikre gratis allmenn tilgang til nummeropplysning. Både den og Eniros andre kataloger har en sosial betydning i det at den bidrar til kontakt mellom mennesker. Katalogene formidler i tillegg viktig offentlig informasjon og er viktige for næringslivet, særlig for små og mellomstore aktører. Videre gir katalogene gjennom sitt distribusjonssystem inntekter til frivillige organisasjoner.

På tross av økende bruk av Internett og mobile tjenester, bruker 6 av 10 nordmenn en av Eniros kataloger i løpet av et år. Bruken er høyere blant eldre og i utkantstrøk, noe som gjør at katalogene utjevner informasjonskløften.

Miljøkostnaden er lav i forhold til antatt nytte

Den nytte som katalogen gir er vanskelig å uttrykke i kvantitative termer, dvs. i kroner og ører. Det er også utfordringer knyttet til å verdsette miljøskader i kroner og ører, men det finnes en rekke metoder for å gjøre dette. Vi har imidlertid ikke verdsatt alle miljøkostnadene ettersom det ville krevd en betydelig mer detaljert studie av utslippene fra produksjon og trykking og hvilken skade de faktisk gjør lokalt. For utslipp av CO₂ og NO_x, hvor skadene er de samme uansett om utslippene skjer i Finland, Polen, Tyskland eller Norge, og for utslippene av andre stoffer i Norge, har vi beregnet en miljøkostnad på omtrent 0,85 million kr, eller 1,5 millioner hvis man gjør en marginal betraktning. Dette tilsvarer 0,15 eller 0,24 kr pr. katalog. Det er viktig å være klar over at en god del av disse miljøkostnadene allerede er tatt hensyn til gjennom ulike former for miljøskatter i produksjon, distribusjon og avfallshåndtering av katalogene. For eksempel er en god del av energiproduksjonen omfattet av enten CO₂-skatter eller kvoteplikt i EUs kvotesystem.